

ГОД. XXIV.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 3.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СРПСКИ КОМАДИ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

„Нова Искра“, илустровани лист, што излази у Београду, почела је доносити из пера Павла Поповића веома занимљив низ чланака о српским комадима у кр. српском народном позоришту. Из тих чланака донећемо оно, што је од значаја за удешавање репертоара, у коме би били народни комади.

„Сваки, који са интересом прати живот К. С. Народнoг Позоришта, могао је, у последње време, опазити у њему једну промену, која ће, ако се потпуно изведе, бити од великог значаја по ову установу. Од како је Г. Драгомир Јанковић, остављајући бољу каријеру, дошао да, са пуно љубави и разумевања, заузме место и положај драматурга, знатне измене показују се у репертоару позоришном. Српски комади, којима се до сад мало пажње поклањало, почели су изнова задобијати своје старо место. Ако се то није довољно видело у давању Максима Црнoјeвића, Мeримe, Смрти Стевана Дечанског, Избирачице, Добриле и Миленка, комада, који су и раније, и ако не често, давани, то се могло видети у давању Гордане, Зле жене, и Београда некад и сад, Сеобе Србаља, комада, који су тек сад први пут давани и са нарочитом пажњом од стране управе. Овакав избор српских комада и у овако кратком року, уз то и оне вести, које смо сви у новинама читали, да ће се ускоро давати многи старији комади српски, као и вести истога рода, које, још званично необјављене, ипак круже по публици, показују да је у позоришном репертоару активно и пажљиво започета велика промена у корист националне драме.

У исто доба, упоредо са том променом, и наша дневна и вечерња штампа, која од скора показује неку чудновато нежну бригу према Позоришту, устала је отворено против новијих

комада француских, оних истих, који су за ово неколико последњих година чинили најугледнији део нашег позоришног репертоара, и почела је откривати своје позно, али не мање јако пријатељство према нашој националној драми.

Позориште, по природи својој, ради, поред осталог, на ширењу и упознавању књижевности. Оно што је издавачу књига, то је позоришту представа. Позориште је, тако га можемо донекле сматрати, један издавач, који публикује неколико пута недељно, више него икоји други. Ми му се, дакле, можемо обратити као и сваком другом издавачу, и пре но другом. На онда, позоришту је најлакше потпомагати књижевност. Док издавач има силних трошкова и не може да растури књигу, позориште има трошкове релативно мале и сигурно је, да ће имати публику. Ако штогод и не достaje спреми једнога дела, публика је попустљива: она опрашта незнање улога глумцима као и штампарске погрешке штампару. Најзад, кад је реч о драмској књижевности, позориште је најпре позвано да је пружа публици. Јер драма није за читање него за гледање. Док је роман потпуно чим се штампа, драма је непотпуна ако се не представља. Штампана драма је као роман без неких листова. Све то показује, да ми имамо права обратити се Позоришту кад тражимо помоћ за књижевност. Ми можемо тражити, да и оно одговори потребама наше књижевности и да нам изнесе и стално одржава целину наше драме, њене главније представнике, од најранијег до најскоријег.

Могло би нам се рећи, да на то имамо мање права кад је реч о нашем Позоришту. Наше Позориште не може у толикој мери помагати књижевност колико ми хоћемо. Оно не може развити српски репертоар на штету онога, који

је њему из разних узрока пречи. Оно мора, тако се једанпут једна управа бранила од сличних жеља публике, да одржава разноврстан репертоар, јер, како је једино а публика неједнака, то мора да угађа разноврсним укусима, и онда му врло мало средстава остаје да угађа књижевности. И ми то разумемо, али ми указујемо на то, да има један не мали део праве позоришне публике, којој баш српски репертоар треба, и да ту публику треба задовољити тако исто као и осталу. Има пуно ђака, који су, школом и читањем, упућени на познавање националне драме и које наставници имају права упутити најпре, а у случајевима кад драма није штампана, као што то код нас често бива, само на Позориште. И сами наставници очекују, да им ту потребу Позориште задовољи. Најзад, и сви други, а њих такође није мали број, који се интересују за нашу књижевност, имају права очекивати то исто од Позоришта. Сви ови, које поменуемо, сачињавају један добар део публике и имају права да траже од Позоришта толико исто предусретљивости колико се указује осталима. И ако њих за сада нема толики број колико осталих, биће их, надајмо се, временом све више. Тај се део публике издвојио и постајаће све јачи. Њега ради треба развити српски репертоар до потпуног прегледа српске драме. И не само њега ради. Позориште је и иначе дужно да то учини. Оно је, и по свом устројству, и по потребама, које су га изазвале, и по својој дужности субвенционисаног позоришта, позвано да негује националну драму. Узмите само закон о Позоришту који је ту скоро цитиран у штампи, па ћете видети колико му се задатака одређује у погледу неговања националне драме. Све то, дакле, и очекивања публике, и циљеви, којима позориште служи, и интереси књижевности дају нам права да од Позоришта очекујемо један репертоар, који би представљао целокупну нашу драмску књижевност.

Ко ће да негује народну драму ако не Позориште? Ко ће да је покаже и изнесе, кад штампа то не чини? Јер штампа, као што ћемо видети, није обухватила целу нашу драмску књижевност и није најглавније представнике њене, а и оно, што је од њих изнела, не долази нам често пред очи. Многе ствари нису штампане, или нису скоро штампане, или нису

отштампане из часописа, које је данас тешко налазити. Ми бисмо, по томе, могли чак и то тражити, да их сама позоришна управа штампа, као што је то новосадска чинила, али се задовољавамо и тим, да их она само у репертоар унесе, онако, као што то француска субвенционисана позоришта чине. И кад француска позоришта, поред онако дивних модерних драма, као што су драме новијих француских писаца, ипак не потцењују — не старију драму, не дела првога реда, него чак ни комаде застареле, слабе, неинтересантне, од писаца, којима се у литерарним историјама једва име спомиње, — какве скрупуле може имати наше Позориште са својом модерном драмом, од наших данашњих писаца? Што се, само мало, не угледа на француска позоришта, која, с минималним изузетком, сва искључиво своју рођену драму дају? Што се стиди своје драме, која је јамачно боља него бугарска а, како уверавају, јача и пунија него хрватска? Нека је слободно изнесе и нека је остави на оцену критички, која, на оцену, једина права има. Нека, без потанког испитивања, али и без досадашње попустљивости, изнесе све главније представнике наше драме и све главније радове њихове, и оне, који су добри, као и оне, који су мало слабији, јер ми хоћемо да видимо све оно, о чему се, по заслуги или по нужди, води озбиљна рачуна у историји наше књижевности.

Позориште има да пречисти и боље одабере ону масу комада, који су за последњих десет година попримани, нарочито комаде почетничке и глумачке који нарочито карактеришу данашњу литерарну продукцију. Јер кад, што се почетничких комада тиче, ранија управа није штедела ни Војислава, не мора ни данашња управа данашње почетнике штедети. А што се тиче глумачких комада, ако путујућим друштвима подноси да их примају од својих чланова, Народно Позориште може их, бар многе, у интересу свога достојанства, слободно оставити мањим позорницама. При том пречишћавању, ако се Позориште буде ограничило само на оне писце, о којима данашња историја књижевности донекле води рачуна, оно ће задржати Г. Г. М. Цветића, Ј. Веселиновића, Б. Нушића, С. Ђоровића, и још кога, који, као два последња, могу представљати наш драматичарски подмладак.

Затим, што се тиче писаца, чији драмски рад мало раније почиње, и којима су данашњи писци достојни наследници, Позориште има да одабере и с времена на време поново узима њихова дела, која је раније дало, као и да попуни број њихов онима, која још нису ушла у репертоар. Да оставимо на страну Г. Глишића чији се комади већ дају, и са много успеха, и ако се, што зацело чини неправду писцу, пружају понајвише само празничној публици. Позориште може још једанпут у празник дати и неке комаде Г. Д. Брзака (Мило за драго, Паланчанске новине, Мика Практикант, Колера) које је махом само по једанпут дало и то већину пре петнаест година. Затим може, обзирући се на писце ван краљевине, дати ако не комаде Г. Мите Калића, а оно, са извесним успехом, неке комаде Г. Милана Савића. Од овога писца наше Позориште је дало само две шаљиве игре Добре воље и Проводаџије, и то пре више од десет година, и само једанпут или двапут, а није, међутим, никако дало Фрише фире, Наживео се, Неће да се противи, Последњу вољу, На леп начин, Дојчин Петра, које је ствари нама без Позоришта тешко познати, пошто су већином или само по часописима растурене или нису ни штампане. Даље има Позориште да да, и то са већим правом (и ја овде не мислим само на обзире његове према свом некадашњем управитељу) и дела Шапчанинова. Од овога писца, сем почетничких радова (Човек без срца, Источно питање и др.) и радова познијега времена (Госпођица као сељанка, Богумили, Душан Силни) има, као што је познато, и два посмртна рада, две никако неигране драме: Хипатија и Трнова круна, и ни једно од ових поменутих дела није штампано и, сигурно, неће скоро ни бити. Најзад, Позориште може потпуности ради дати, још два пут, и познате драме Г. Драг. Илића (Јаквинта, Вукашин) и може се сетити, ако т. ј. ствар заслужује сећања, да од истог писца има, објављених или којегде растурених по ретким листовима, доцнијих и скорашњих радова (Отмица, После милион година, Лихварка, Женидба Милоша Обилица), као што се може са више оправдања сетити, (и сетило се пре кратког времена, како

чујемо) да међу радовима браће Илића има још ствари, које се дају у Позоришту употребити. И овим не мислим на комедије Милутина Илића, него на Периклову смрт и Питију од Војислава. Било би интересантно чути Војислављеве стихове на нашој позорници и видети сценично извођење његових дијалогисаних песама. И не би било ни чудно, јер се сличне ствари дају у позориштима. Скоро је давана у Брислу Октобарска ноћ од Мисеа, ствар, која је још мање за позорницу.

Затим, сем ових писаца, Позориште има да износи, са више система и више потпуности и још са више права а мање бојазни, и дела оних писаца, који су још раније почели радити на драми и чији рад у главном спада у познату периоду јаче драмске и у опште песничке продукције. Међу те писце, од којих су неки добри а многи цењени, свакако сви интересантни, спада Г. Л. Костић. Сем Максима Црнојевића, који је стално на репертоару, и Гордане, која је тек у последње време дата, има, познато је, од истог писца и познати Пера Сегединац. Од ове најбоље драме Г. Костића начињен је, ми знамо, ако код полиције као сумњив означен, ипак један страпан баук; у ствари, тај комад је, и мање опасан него, на пример, Виљем Тел, и управа би, ако не може, као што то чине уредништва политичких новина, да завара полицију променом наслова и да га назове, на пример, Томом или другим каквим Сегединцем, имала настојати, да му надлежним путем поврати потребну невиност, коју, у осталом, слични комади без икакве сметње уживају. Јер кад, ни у Аустрији, које се више него нас тиче сценично представљање једног српског устанка против једног њеног ћесара, тај комад није формално забрањен, неће се ваљда ни код нас званично забрањивати. И кад је Министарство Просвете, својим последњим наставним планом, наредило, да се у државним гимназијама тај исти комад узима као званичан образац драмског песништва, и тиме га званично признало као безопасна, онда ће јамачно ова надлежна власт Позоришта, на молбу овога, донети решење у истом смислу и допустити и представљање овога комада. Заједно са Г. Костићем у те писце спада, даље, и Ђ. Јакшић. Ако његове комаде (Станоје Гла-

ваш, Јелисавета и ова, тек сад дата, интересантна Сеоба Србаља) тражимо да се чешће и систематичније дају, бар нам се ту може учинити по вољи: код њих се Позориште не мора бојати да се о литерарно мерило не огреши; бар се они могу више по ваљаној садржини него за невољу приказивати. Јер ако те драме није писала рука вешта драматичара, писала их је рука правога песника и написала неколико листова праве поезије. И после, Јакшићева су дела данас, по књижарама, постала тако ретка, да смо ми само на Позориште упућени кад хоћемо да их познамо. Па онда, ту спада и Милан Јовановић. Његова Краљева Сеја давана је више пута, али последњи пут 1890 године, Несуђени само једанпут и то 1889, Сан и јава такође само једанпут, али још раније, 1880, и то само први део ове драме. Други део није ни штампан, ни даван код нас као што није даван ни Демон истога писца. И док нам књижевна друштва непрестано пружају путописе овога писца и мисле да тиме чине литерарно одабирање, дотле се Позориште устручава дати његове драме, као да су ове слабије од путописа. И даље, ту спада још један писац, којег се не сећамо тако често, наиме Мита Цоповић, од чијих комада (Крвави Престо, Стеван последњи краљ босански, Цар Јован, Грџадиња и син му Немања, Деспот Газар Бранковић, Наши селјани) наше Позориште није још ни једно дало. И да пређемо на писце комедија. Позориште ће увек имати интереса, да даје комаде Округићеве. Само, ако су, за празничну публику, најпривлачније Шокица и Саћурица и шубара, може се ваљда још једном дати

и његова Мара Варадинка, која давно није давана, Грабанцијаш, који је само 1876 дат, и нарочито Дојчин Петар, који никако није игран. И са много више права него Округића, Позориште може да да, ако не Змајева Шарана, а оно комедије Трифковићеве. Оно је, међутим, пустило да се Честитам већ четири године не игра, Школски надзорник пет година, Љубавно писмо седам, Избирачица (до ове године) и Младост Доситија Обрадовића по десет, Француско-пруски рат тринаест, Пола вина пола воде (до ове године) седамнаест, Мила двадесет, На бадњи дан двадесет и пет година скоро, а Ни бригеша и Мило за драго да се никако не играју. Што Позориште занемарује овога пријатног писца? Кад су се његова дела допадала на туђим позорницама, што их и наше Позориште чешће и одлучније не даје и не обнавља их све, или већину, сваке или сваке друге, треће године? Кад их наша књижевна друштва износе као углед српских комедија, што се Позориште устручава дати им много мање претензије? Кад, на крају ове групе писаца, не можемо да поменемо симпатичнога Грчића Миленка чији је драмски рад необјављен а можда и изгубљен, поменимо бар познатог Ј. Игњатовића, који је такође написао једну, истина вулгарну и рђаву, али за празничну публику ваљда згодну комедију Адам и берберин први људи, која код нас није давана. А Игњатовић је, знамо, писац, који у другој половини овога века заузима у нашој књижевности једно од највећих места. Са тог обзира, Позориште га се може, као и Војислава, сетити“.

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Панчеву.) Српска народна позоришна дружина, долазећи из Беле Цркве, стигла је у Панчево 22. јануара о. г. Прва представа била је тамо у понедеоник 25. јануара о. г. За време свога бављења у Панчеву, од 22. јануара до 10. марта

о. г., давала је наша дружина 26 представа, и то 18 у претплати, а 8 ван претплате. Приказани су ови комади: 25. јануара: „Психе“. — 27. јануара: „Приени пријатељи“. — 29. јануара: „Карлова тетка.“ — 31. јануара: „Ђидо.“ — 1. фебруара: „Роман сиромашног младића.“ — 6. фебруара: „Сибичњак.“ — 7. фебруара: „За-

дужбина цара Лазара“ — 9. фебруара: „Ханела,“ „Шоља теја“ — 11. фебруара: „Брбљуша.“ — 12. фебруара: „Хамлет“ — 14. фебруара: „Сеоска дола.“ — 18. фебруара: „Мрља, која чисти,“ (први пут) — 19. фебруара: „Мајчин благослов.“ — 21. фебруара: „Балканска царица.“ — 23. фебруара: „Прибислав и Божана.“ — 24. фебруара: „Добре сведоцбе.“ — 26. фебруара: „Нов комад“ — 28. фебруара: „Краљевић Марко и Арапин.“ — 2 марта: „Лепа Галатеја,“ „Гренгоар“ — 4 марта: „У цивилу,“ „Мила,“ „Страх од радости“ (први пут.) — 6. марта: „Велики Галеото“ — 7. марта: „Слободарка.“ — 8. фебруара: „Бој на Косову“ (представа за децу) — 9. фебруара: „Јабука.“ Приход од тих свих 26 представа са претплатом (2247 фор. 20 н.) заједно износио је: 4429 фор. 09 н. — Расход је био: 3979 фор. 51 н. — Сувишак: 449 фор. 58 н. — Нека је слава и хвала родољубивим Панчевкињама и Панчевцима, који су своју велику, непроменљиву љубав према нашем позоришту и овом приликом тако сјајно засведочили!

(Прилози на српско народно позориште.)

I.) Г. Др. Александар Кода, лекар у Новом Саду, исплатио је 30 фор. у име остатка обећаних петогодишњих прилога за издржавање српског народног позоришта.

II.) „Народна Штедионица“, деоничарско друштво у Турском Бечеју, послала је 46 фор. а. вр. прилога, сакупљених за годину 1898 у ковчежићу позоришном бр. 213.

III.) Госпођа Маца Орлићка, супруга жуп. школ. надзорника у Госпићу, скупила је и послала 24 фор. 45 н. прилога. Приложници су ово: По 3 фор. 65 н.: Ката Станић; — по 2 фор.: Софија Петричевић и Пањковић; — по 1 фор. 50 н.: Јелена Ристовић и Пеко Јерковић; — по 1 фор.: Софија Корица, Васо Орлић, Милева Станковић, Марија Вуковојац, Димитрија Шобат, Софија Јарић, Сава Димић, Васо Поповић, Јулка Суботић, Милица Медаковић, Јелена Кангрга и Маца Орлић; — по 50 н.: Петронела Калинић, Марија Бабић и Еугенија Грба; — и Марија Смиљанић 30 новч.

IV.) Госпођице Емилија Костићева и Даринка Грковићева скупиле су у Каменици 27 фор. прилога за годину 1898, а приложили су: по 5 фор.: Јован пл. Новић, ц. и кр. канетан у миру; — по 4 фор.: Персида

Јовановић, супруга умир. брзојавног надчиновника; — по 3 фор.: Јелисавета пл. Вашаш и Емилија Костићева; — по 2 фор.: Паја Ј. Михаиловић, агенат паробродског друштва; — по 1 фор.: Даринка Грковићева, Јован Драговић, учитељ, Катарина Дражићева и Наталија Новаковићева учитељица; — по 50 н.: Марија Живојновићева, Јован Марић, Неца Иконић, Стеван Симоновић, Софија Марковић, Јулка Иконић, Тодор Ранин, Јованка Михаиловић, Аца Михајловић, трговац, Марија Штауб, Тодор Марић и Марина Ранин.

V.) Г. Никола Петровић, повереник и члан друштвени у Ст. Пазови, послао је 18 фор. прилога, а приложили су по 3 фор. 60 н. ови родољуби: Никола Петровић, Милош Пауновић, Свет. Михаиловић, Богдан Новаковић и др. Васо Милошевић. — Осим тога задобио је исти повереник још 15 особа, које за српско народно позориште месечно по 30 новчића уплаћују.

VI.) Госпођа Јулка Јовица у Будим-Пешти скупила је за сад и послала 84 фор. 90 н. прилога, а купиће их и даље. Имена приложника за годину 1899. ова су: за целу годину приложили су: Олга С. Јовановића 10 фор., Леонтина Којшорова 5 фор., Евгенија Радановића 5 фор., Самуило Маширевић 5 фор., гђа Ђорђа Ђурковића 4 фор., Јелена Веровац 3 фор. 65 н., Пера Јанковић 3 фор. 65 н., Мара Сич рођ. Маширевић 3 фор. 65 н., Арсен Зубковић 3 фор. 65 н., Јованка Шарићева 3 фор. 60., Сам. Маширевић млађи 3 фор. 60 н., Константин Маширевић 3 фор. 60 н., Ана удова Панић 2 фор., Ирина Тагића 2 фор., Емилија Јанковић рођ. Маширевић 1 фор., Koperly Demeterné 1 фор., Ђорђе Радишић 1 фор., Мара Ненадовића 1 фор., — за по године приложили су: Анета Бароница Стаудах ређ. Михаиловић 5 фор., Фема Миљковића 2 фор., Марија Петровића 2 фор., Мила удова Дорића 1 фор. 80., Ирина Јефтића 1 фор. 80 н., Dada Jánosné 1 фор. 80 н., Garancsy Mihályné 1 фор. 80 н., Ирина Маширевића 1 фор. 80 н., — за три месеца: Јосифа Х. пл. Тесар 90 н., Ана Манигодића 90 н., Зора Лацковићева 90 н., Констанција Стојановића 90 н., и Милица Стојановићева 90 н.

Родољубивим скупљачицама, прилагачицама и прилагачима изјављује управни одбор „Друш-

тва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

— (Прилози на српско народно позориште) I.) „Добротворна Задруга Српкиња“ у В. Кикинди уписала се за члана „друштва за српско народно позориште“ са уплатом 34 фор. чланарине, обвезујући се, осталих 66 фор. исплатити у року од 3 године дана, пошто чланарина позоришна за корпорације износи 100 фор.

II.) Штедионица у Вуковару, која већ више година редовно даје знатне прилоге на народно позориште, приложила је и опет 50 фор.

III.) Г. Југ Станикић, парох у Орсламошу, послао је свој крајцарашки прилог у износу од 7 фор. 30 н. за годину 1898. и 1899.

IV.) „Румска Штедионица“ у Руми послала је добровољни прилог од 50 фор.

V.) „Задруга за штедњу и предујмове“ у Руми приложила је 30 фор.

VI.) Г. Лаза Гавански, поседник у Сентомашу, скупио је и послао 21 фор. прилога, а приложили су: Јулијана Јовановић из Ст. Бечеја 5 фор., Милева Дунђерска 5 фор., Стева Дунђерски 5 фор., Лаза Гавански 5 фор., и Мита Лекић 1 фор.

VII.) Г. Жарко Станић, велпоседник у Вуковару, скупио је за сад и послао 61 фор. 10 н. прилога, а приложили су: по 5 фор.: Жарко Станић и Радивој А. Пауновић; — по 3 фор. 65 н.: Ђура Маширевић, др. Јован Митровић, А. Панић, Васа Михајловић, Перо Баћановић, Тоша Илић, Никола Панић, Паја Кифус, М. Шепа, Глиша Војновић, Милош Ланцош, гроф Душан Ритберг, Вајнфелд и Светислав Новак.

VIII.) Г. Пајо Маучевић у Осеку скупио је и послао 18 фор. прилога, а приложили су по 60 новчића: Пајо Маучевић, Вељко Маучевић, Јован Маучевић, Коста Јосифовић, Сава Јовановић, Ђока Маринковић, Тошо Илић, Јелена Илић, Шандор Поповић, Тошо Маринковић, Јулка Лазић, Данило Ђук, Паја Момировић, Душан Гавриловић, Радослав Рашковић, Радослав Петровић, Георгина Семјан, Ђура Рашковић, Сава Рашковић, Милан Крга, Анастасија Крга, Драго Крга, Аћим Крбавац, Ђуро Божић, Паја Петровић, Влада Дедић, Ђуро Бањанин, др. Душан Миланковић, Мита Гостимировић и Јелисавета Божић.

Свима родољубивим приложницима и скупљачима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

КР СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

— (Гостовање Милке Марковићке у Београду.) Милка Марковићка излазила је на београдску позорницу као гост у два маха, и то први пут у Паљроновом комаду: „Досадан свет“, као Сузана, а други пут у Ибсеновој драми „Нори“, као Нора. О гостовању те врсне чланице нашег народног позоришта пише београдски „Нови Дневни Лист“: „Морамо признати, да смо два вечера имали ретка уживања у позоришту. Гђа Марковићка је одлична уметница и ми бисмо озбиљно могли жалити, што није сталан члан у нашем позоришту, коме треба овака одлична уметничка снага. Она је „Сузану“ играла изредно. Она се — као што уметници и треба да раде — уживела у своју симпатичну улогу. Покрети су јој били врло добри, јер су били природни. Она је била мила и истинита наивна девојка од шеснаест година. У њеној игри није било пренемагања, дакле једном речју: она је била тог вечера изредна и ми бисмо узалуд гомилали епитете, јер не бисмо могли лепо похвалити њену игру, која нас је раздрагала, како одавна не памтимо, да смо били чијом игром раздрагани. Ми смо јој од свег срца захвални, што нам својим уметничким приказом „Сузана“ и „Норе“ прибави толико права уживања, желећи јој срећна пута у свој завичај. Надамо се, да ће госпођа понети собом лепе успомене наше пажње према њој, која ће је ускоро подсетити, да нас опет обиђе и својом игром раздрага. Публика је гошћи уметници бурним аплаусом на отвореној сцени као и после чинова изразила своје допадање. Гђи Марковићки предата су два дивна свежња цвећа, један у име управе, а други у име г. управитеља“. Ма да смо у напред знали, да ће наша миљеница гђа Марковићка постићи сјајан успех, ипак се веома радујемо толиком одликовању и честитамо јој од срца.

(Скупљање података о српским путничким позоришним дружинама.) Управа Краљ. Српског Народног Позоришта умољава управитеље свих српских путничких позоришних дружина,

да јој, најдаље до краја јуна ове године, пошаљу ове податке:

1. Име дружине, кад је образована, и име управитеља.

2. Имена чланова, мушких и женских, са назначењем за које улоге.

3. Имена осталог особља.

4. Репертоар, српски и страни, потпуно, ако је могуће, колико је пута који комад представљан и где највише.

5. Приход од сезоне, приход у средњу руку од представе у којим је местима највећи, а у којим најмањи.

6. Цене места.

7. Које српске крајеве и места обилази дружина и где се највише задржава.

8. Стање декорација и костима.

9. Ко режира представе.

10. Иначе, ако би било чега, у опште, о дружини.

(Распис награде за позоришно дело). Управа краљ. српскога народнога позоришта, с одобрењем г. министра просвете и црквених послова, расписује стечај за оригиналне комаде из српске историје или српскога живота. Сваки комад треба да је у толиком обиму, да, приказан, даје целу једну вечерњу представу од 2½—3 сахата. Према томе, оставља се писцу да изради целину у три, четири или пет чинава. Дело може бити или трагедија или комедија, у прози или стиху. Награда одређена за ову целъ износи 2000 динара у сребру. Ова ће награда припасти комаду или комадима према њиховој евентуалној и односној вредности. Примљена дела сматраће се као својина краљ. српскога народнога позоришта за пет година, рачунајући од прве претставе, и писци немају за њих никакву тантијему за све то време. Рукописе ваља поднети управи краљ. српског народног позоришта до 22. фебруара 1900. Рукопису ваља приложити писмо, у коме је име пишчево, и на ком ће бити мото које и на рукопису. Кома се делу досуди награда, од онога ће се писмо отворити. Рукописи ће се прегледати до краја марта 1900 године и резултат објавити одмах по прегледу преко новина. Бр. 365. Од стране управе краљ. српског народног позоришта, 9. марта 1899. год. у Београду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

(Рачунски извештај о примању и издавању српске народне позоришне дружине за време бављења њеног у Ст. Бечеју од 4. септембра до 6. октобра 1898. год.)

Примање:

„Слободарка“, у претплати	34-20
„Мајчин благослов“, у претплати	33 20
„Карлова тетка“, у претплати	13-10
„Хамлет“, у претплати	11-10
„Прибислав и Божана“, ван претплате	88 60
„Бидо“, у претплати	12 70
„Роман сиромашног младића“, у претплати	14-60
„Лена Галатеја“ и „Шоља теја“, у претплати	34-60
„Балканска царица“, ван претплате	124-90
„Приени пријатељи“, у претплати	16—
„Нов комад“, у претплати	16-90
„Риђокоса“, у претплати	29-70
„Лажни цар Димитрије“, ван претплате	38-30
„Брбљуша“, у претплати	9—
„Женски пријатељ“, у претплати	10-30
„Добре сведоцибе“ „Јованчини сватови“, ван претплате	38-20
„Крајишкиња“, ван претплате	69-80
Опроштајно вече	69-80
Прилог Ст. Бечејске политичне општине	100—
Претплата на 12 представа	1177-48
	<hr/>
	1942-48

Издавање:

Плата глумцима	1771—
Путни трошкови	119-32
Дневнице чланова	62—
Кирија и грађење позорнице	76—
Цедуље	58-10
Осветљење	40-90
Дневни трошкови представа	45-44
Музика	29-40
Непредвиђени трошкови	5-50
Поштарина и паушал	13-93
Декорације	69-90
	<hr/>
Свега	2291-49

Упоредњење:

Примање	1942 48
Издавање	2291-49

Мањак 349 01

Др Милан Поповић, с. р. Јован Поповић, с. р.
председник мес. поз. одбора . . . . . благајник
Др. Владан ил. Војновић, с. р. Лука Мравовић, с. р.
одборник . . . . . одборник

(*Рачуњски извештај* о примању и издавању српске народне позоришне дружине за време бављења њеног у *Мољу* од 7. октобра до 15. октобра 1898.)

Примање:

„Задужбина цара Лазара“, у претплати	44 85
„Мајчин благослов“, у претплати	26 40
„Бидо“, у претплати	64 —
„Шокица“, у претплати	30 35
„Риђокоса“, у претплати	33 75
„Бој на Косову“, ван претплате	192 50
„Балканска парица“, у претплати	67 35
Претплата на 6 представа	423 10
	<hr/>
	882 30

Издавање:

Плата глумцима	483 03
Путни трошкови	104 05
Дневнице чланова	62 —
Кирија и грађење позорнице	10 40
Цедуље	17 50
Осветљење	6 53
Дневни трошкови представа	10 01
Коровођи Освалду, хонорар	35 —
Непредвиђени издатци	13 —
Поштарина	3 35
	<hr/>
Свега	744 87

Упоредба:

Примање	882 30
Издавање	744 87
	<hr/>
Сувишак	137 43

У *Мољу* 16. октобра 1898 год.

Душан Јосимовић, с. р.   *Слоб. Матић*, с. р.
председник   благајник

Н. К. Максимовић, с. р.
одборник

Сава Лудајић, с. р.
одборник.

ПОЗОРИШТЕ.

(*Новели и Закони.*) Као што је познато, Новели је уз Закони-ја и Дузу најсјајнија звезда на талијанском глумачком небу. Новели је пре неког времена излазио на позорницу као гост у Паризу, а Закони опет у Петрограду. Интересантан је успех једног и другог. Закони је имао толико смелости, да уред Русије изнесе

најрускији тип покваренога Никите у Толстојевој драми: „Власт таме“. И руска критика обасула га је хвалом као ни једног глумца до сада. Закони је проникао руску душу своје улоге. Доказ, да је велик глумац. Новели је такођер приказивао француске типове у француским комадима, ал' се није допао. Сви су признали, да је он један од највећих сувремених уметника, ал' није успео, да Французима по њиховој вољи егзатно протумачи мисли француских драматика у шаљивим играма. Њима је био његов репертоар француских позоришних дела: „*Bien singulier et bien déconcertant*“. Што је узео био у свој репертоар Шекспирове трагедије, то су му парижани још донекле опростили. У страстима су сви народи мање више слични, ал' у шали сваки је другојачији. Трагедија је космополитска. Свуд се плаче и трпи на исти начин, ал' се свуда друкчије смеје. И захтевали су од Новелија једногласно, да им приказује само талијанске глуме. Он је то учинио по вољи паризлија, који су га после у звезде ковали са његових шаљивих улога и глумачких досетака.

(*Досетљив управитељ позоришта.*) Управитељ неког њујоршког позоришта трудио се и мучио, служио се издашном рекламом и давао сензационе новитете, само да намами публику у своје позориште. Али сав труд био му узалуд. Публика није долазила у позориште, те је дефицит непрестано растао. На послетку је послао поштом сваком богаташу дознаку на 25 форината уз ово писмо: „Господине, пошто држим, да вам годишњи доходак прелази своту од 15,000 долара и да за Вас, баш као и за мене, вреди реченица „*Time is money*“ (време је новац), част ми је послати Вам овим чек на 25 форината, који треба да ми исплатите у року од два сахата после тога, кад прочитате претходни извештај о шаљивој игри: „*Баволова бака*“, која ће се од недеље, која долази, приказивати у мом позоришту.“ Досетљив управитељ нашао је свој рачун. Богаташи разгласили су досетљивост управитељевоу на све стране и с њима је долазила у позориште и друга публика. Дохотци се почели множити, дефицит нестало, а позориште још и данас стоји сјајно, ако међу тим није пропало. *Probatum est!*

Издаје управа српског народног позоришта.